

bonigi, ja, perfektigi sian scion pri la lingvo, sian sperton kaj lerton uzi ĝin ne sub, sed laŭ la normo, kaj due, oni donu siajn manuskriptojn al aliaj, lingvospertaj, kaj se eble ankaŭ fakospertaj, samideanoj por kritiko. Ja multaj bone redaktataj, kaj lingve neriproĉeblaj gazetoj aperas en ĉiuj partoj de la mondo. La lingvospertaj samideanoj do nepre ekzistas. La sciencaj aŭtoroj ne preterlasu sin turni al tiaj por kritiko. Ni ne povas esti tro zorgaj pri la lingva nivelo de niaj publikigaĵoj. Se aŭtoro verkas en ia fuŝita germana aŭ angla, la plej malbona konsekvenco estas ke eble oni ne komprenos lin. La sekvoj de fuŝa uzo de la internacia lingvo, kies faka lingvaĵo ankoraŭ estas en stato de disvolviĝo, povas esti multe pli malbonaj: aliaj povos imiti la fuŝaĵojn.

Tial: publikigu en la lingvo internacia, sed zorgu ke lingve via publikigaĵo ne restu sub la normo.

Mi rekomendas ĉi tiun temon al la Sekcio „Esperanto en Scienco kaj Tekniko” de la proksima Universala Kongreso en Oslo.

La Redaktoro.

5 : 001.4 = 089.2

33 : 001.4 = 089.2

DISKUTO PRI TERMINOJ.

Profesoro Belinfante en letero rimarkis: *kalkuli* (= *to calculate*), *nombri*, *denombri* (= *to count*), *komputi* (= *to compute*). — *Komputado* ne uzas diferencaĵan kalkulon aŭ ion similan. Oni povas *kalkuli* same per literoj (algebro) kiel per nombroj. Oni povas *komputi* nur per nombroj; ĝi konsistas el aritmetiko plus uzo de (logaritmaj aŭ iuj ajn aliaj) tabeloj, interpolado (kun formuloj por tiu celo), uzado de komputaj maŝinoj, k.t.p. Oni *komputas* integrajn per integriĵoj aŭ per sumigo, oni *kalkulas* ĝin per analitiko. Do *komputi* tute ne estas sinonimo de *nombri* (komparu Sc. R. 2 144).

Relaso (en esceptaj kazoj ankaŭ *relasado*) estas bona vorto por „*relaxation*”. (Komparu Sc. R. 1 22; 2 148-9). *Magneta indukdenso* estas preskaŭ same bona kiel (iomete pli bona) *magneta fluksdenso* (Komparu Sc. R. 2 149-150).

S-ro A. D. A t a n a s o v, kiel ankaŭ s-ro F. J e l e n c, opinias ke superflua estas la neologismo „*specio*”. La angla lingvo diferencigas inter ambaŭ nocioj, sed tion ne faras ekzemple la franca, la germana kaj la rusa. Li ankaŭ esprimas preferon por „*planto*” (kompare kun kreskaĵo, vegetaĵo kaj vegetalo).

Via redaktoro multe cerbumis por trovi la plej taŭgan esprimon por tio kion oni en la ekonomio nomas (A) *commodity*, *good(s)*, (F) *bien*, (G) *Gut*. Enciklopedia Vortaro (Wüster) donas por tio la vortojn „*bonaĵo*” kaj „*bonumo*”. Mi devas konfesi tamen, ke ambaŭ esprimoj por ĉi tiu nocio mal-

multe plaĉas al mi. Mi mem prove uzis kaj „*poruzaĵo*” kaj „*utilaĵo*”, sed ankaŭ tiuj ne tute kontentigas min. Mi ankaŭ pensis pri enkonduko de nova radiko, ekz. *bjeno*, *bueno*, *buonon*, aŭ *gudo*, sed ankoraŭ ne estas konvinkita pri la nepra dezirindeco de tia enkonduko, nek certa pri tio kiu nova radiko eventuale estas preferinda. Mi volonte ricevos la opiniesprimojn kaj konsilojn de kompetentaj legantoj. Nur ne konsilu la uzon de tiaj vortoj, kiaj estas ekz. *varo*, *artiklo*, *produkt(a)ĵo*, ĉar tiaj nepre havas alian, malpli vastan signifon. La signifo de la serĉata termino estu: io materia, havanta aŭ ne havanta ekonomian valoron, kaj kapabla servi rekte aŭ pere la kontentigon de homaj bezonoj.

Fine ni diskutu kelkajn kemiajn terminojn. Ĉi-foje temu ĉefe pri kelkaj verboj. La Enc. Vortaro donas, ekz., jenajn vortojn: *hidrogeni*, *bromi*, *jodi*, *klori*; kaj simile oni povas krei: *acetili*, *metili*, *oksidi*, *nitri*, *sulfon(at)i*, k.t.p. Mi nepre aprobas ĉi tiajn terminojn. Aliaj samfakanoj (ekz. d-ro D u n c a n, kun kiu mi jam korespondis pri la afero) preferas formojn kun la sufikso *-ig-*, do ekz. *oksidigi*, *nitrigi*, k.t.p. D-ro D u n c a n argumentis jene:

La pasivaj participoj kun la sufiksoj *-at-* kaj *-it-*, kiujn oni derivas de multaj el la supraj verboj ne distingiĝas laŭforme de certaj alisignifaj kemiaj terminoj: ekz. *bromata*, *bromita*, *jodata*, *jodita*, *klorata*, *klorita*, *metilato*, *nitrato*, *nitrito*, *sulfonato*, k.t.p. kaj tio povas kaŭzi miskomprenojn. Tio estas vera, sed tiaj miskomprenoj estas tre facile eviteblaj.

En la verbaj participoj oni ja povas uzi la sufikson *-ad-* en ĉiuj kazoj kie alikaze miskompreno eblus. La malinklino de la alia partio uzi la verbojn kun *-ig-* trovas sian klarigon en tio, ke „*klor(ig)i*” ne signifas „*igi kloro*”, „*oksid(ig)i*” ordinare ne signifas „*igi oksido*”, „*hidrogenigi*” ne signifas „*igi hidrogeno*”, k.t.p. Por mi tiaj verboj kun *-ig-* estus iomete akcepteblaj nur, se oni interpretus ilin kiel hidrogen(ad)igi, klor(ad)igi, oksid(ad)igi, nitr(ad)igi, k.t.p., do kiel la transitivigaĵoj de aliaj, ankaŭ transitivaj, verboj. Ili estus kompareblaj al la paro: anstataŭigi kaj anstataŭi. Sed, pro la substantiva karaktero de la radikoj en (preskaŭ) ĉiuj kazoj, tiaj formoj, sen la aldonita sufikso *-ad-*, ŝajnas apenaŭ permeseblaj. Restus, kompreneble, la eblo uzi alian sufikson, ekz. *-iz-* aŭ *-um-*, kiun solvon, cetere, mi trovas ne tre rekomendinda ĉar ĝi necesigus ĉiaman uzon de ekstra sufikso, dum la sufikso *-ad-* estus necesa nur antaŭ la jenaj elementoj: *-at-*, *-it-*, *-ig-*, kaj *-iĝ-*, kaj antaŭ la unuaj du nur en parto de la kazoj.

Kvankam la terminoj „*sulfurila klorido*” kaj „*fosforila klorido*” estas konformaj al la respondaj terminoj en la naciaj lingvoj, mi tamen opinias ke en Esperanto ni preferu la regulajn formojn „*sulfita* kaj *fosfita kloridoj*”. En la lingvoj angla kaj franca oni derivas la nomojn de la acidokloridoj de la nomoj de la acidoj anstataŭigante la sufikson *-ic*, resp. *-ique* per *-yl*, kaj tial en tiuj lingvoj la nomoj *sulfuryl* kaj *phosphoryl* estas regulaj. En Esperanto oni anstataŭigas la sufikson *-at-* per *-il-*, kio kondukas en la kazoj koncernataj al la formoj „*sulfil-*” kaj „*fosfil-*”.

La Redaktoro.